

LIETUVISZKASIS

BALSAS.

METAS PIRMAS. Tas laikraštis yra turtu LIETUVOS MYLETOJU. REDYTOJAS JONAS SZLUPAS. NAUJAS JORKAS, 10 d. Rugsėjo 1885 m. No 7.

„LIETUVISZKASIS BALSAS“ IŠEJNA NAUJAME JORKE KETWERGE KOZNA NEDELE. KASZTUOJA ANT METU 2 DORIELU, O AUROPOJE 2½ DOR. ATSKIRAS NUMERIS 8 CENTAJ.

UZ COLI APGARSINIMU ANT METU 10 DORIELU, O WIENA SYKI GARSINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS Bedytes: JONAS SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK.

ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

No draugystės Lietuwiszkojo Balso.

Kożnas skajytojas Liet. Balso jau galėjo ajszkej supras-ti noru draugystės. Draugystė sawo paszaukima priderin-czej pilydyti gales tik tada, kada ja skajytojey parems pinin-gajs. Nedidelis yra dajgtas kożnam užsimokėi ant metu du dorėlus; nej wianas nepajus tuszuma kieszėnės atidawias ta dowana dėl naudos Lietuwaj. Už taj draugystė L. Balso mejlingaj užpraszo, idant brolej pasirupintu užmokėti i jos kasa ta nedideli mokesti. Wieno pajjegos czia nėko newejks Draugystė isz sawo pusės daro kiek galėdama, tegul ir kożnas lietuwininkas atlieka sawo tautiszka parejga. Wienybė duos mums stiprybe. KOMITETAS L. B. D.

KO MUMS REJRIA.

Raszlas isz Warszawos p. Szerno.

[Tęsa.]

Sakėme pirma, kad dėl musu dar neatėjo laikas staty-mo ir iwedimo teatru, muzėju, kningyniu didelukaj Pary-žiaus, augszeziausiuju mokslawiecziu, kulturiszku misiju tarp žiamiau stowincziu tautu. Galima tiktaj trokszti, kad tie laikai kuomi greicziausei ateitu, kada ir tai wis iwesti galėtumėme ir ju reikalautumėme; szendien dėlto tarp sa-wias nej iszpilydytoju nerastumėme nei klausytoju. Priwes-dami paweikslius pasiėlgimo kitu tautu ir ju supratimo tau-tystės rejkalu ir neskupawimo medegiszkos pagalbos dėl darbininku ir darbu norėjome tiktaj parodyti, kad ir dėl musu yra reikalingi atneszimai graszio ir auksinu dėl tau-tystės rejkalu, nės dėl to nei waldžios nei kitos giminės mums neduos. Kitos beweik jau wisos Auropos giminės ir tautos ta sawo gadyne, kokioje mės esame, jau senei perėjo. Jei mės nepriaugome iki rejkalu teatro, tai parjome jau in supratima reikalo plėtaus apszwieuimo ir mokslo; rodosi, kad jau suprantame arba galėtumėme suprasti, kad patys stowėdami žiamiaus už sawo aplinkinius kaimynus, turime labaj susiinti, idant su jeis susilyginti. Tasai, kuris nepa-seka arba negali ar nenori pasekti paskui swietiszko žingio prieszakyn, stumtas isz eilės per iszmintingsnius ir paduo-damas sawo wieta augszeziaus stowintiems o pats negalėda-mas rasti i ka atsispirti, pats turi užmirti nedawias žmony-steri nei kokios naudos taip kaip iszlaikomas spirite žaltys, žuwis ar driežas, kuriems yra wieta muzėjuose ar grincziuose mokslininku, bet ne swėto gywenime. Lietuwiszkos dabos arba kulturos žiamumas yra ir priežastimi lenkawimosi; idant lietuwininkai nesilenkintu, nesirusintu ir nesiwokie-tintu, reikia jiems turėti sawo pacziu daba arba kultura, o kolek to nėra, suprantamas daigtas priima swetima, jau ē-sanzcia, nežiurint ar ji bus lenkiszka, rusiszka, wokiszka ar kitokia.

Dėl platinimo mokslo ir apszwietimo stowi pirmoje wie-toje kningos ir pritinkanczius mokslawietės. Tokios mok-slawietės ir kningos mokina gywenti, mokina mylėti sawo žiamie ir tauta, mokina neszti jai wisokias dowanas, mokina dirbti ir isz darbo nauda dėl sawias isztrankti didžiausia, mokina pažinti sawo werte kaipo žmogaus o ne kaipo gal-wijo dirbanczio ir klausanczio tiktaj szwiltimo botago. Mokslas, koki duoda mokslawietės, o labiausei augsztesnio-sios, tai dirwa ir galėjimas dirbti dėl naudos ir szlowės sawo tautos, mokina ja ginti no neprietelu, prispaudimu ir ne-isybės. Mokslas kaipo szwiesa atweria musu akis ant rei-kalu sawo, rodo kelus, kaip atkreipti siekianczias mus ne-laimes, mokina pakelti turtus sawo. Kningos apszwietime tokia jau werczia turi kaip ir mokslawietės, o dar tuomi tur-pirmyste, kad daug yra pigesnios kaip laikymas mokslawie-

cziu, kad jos rastiesi gali ir turi kożname bute, kuomet ing mokslawiete reikia eiti ir kelis szimtus žingsniu o dar ir to-laus. Kninga tai tikra sesuo mokslawietės, ji užlaiko ži-nias gaunamas mokslawietėje arba jas pakela. Tokiu, kaip augszeziaus parasyta, mokslawiecziu ir mums reikia, ir dėl ju itaisymo wisa tauta neturi galėtiesi dowanu. Moksla-wietės Rusijos ir Prusu netokios yra, netokius geismus jos turi sawo akyse, nės weda waiikus i nutautima. Nerokuo-jant to, mokslawietės Rusijos kasmet kekdamos užmokesni už mokslo tuo pacziu mažina skaitlu i jas einancziu. Už-mokesnis widutinėse mokslawietėse Rusijos lyginant taip kaip buwo 1864 m. szendien jau yra pakėltas 5syk tiek, o i skaitlus kasmet naujey priimamu mokintiniu yra didėi su-mažintas, nors norincziu mokintiesi kasmet yra daugiaus, nės ir skaitlus gywentoju dauginasi, o wienok skaitlus mok-slawiecziu yra didėi sumažintas. Mokytojei jose yra sweti-mi atėjunai, nežinantai nei musu praeituwės nei musu kal-bos nesuprantanti.

Kaip mokslawiecziu taip ir knygu sawo kalboje, jei ne-rokusime pasakėlu menkos wertės, beweik neturime, apie mokslaknyges beweik nėra ka sakyti: neturime ju netik dė widutiniu mokslawiecziu, ale ir dėl pradėjimo mokslo; „a-bėcėlos“ tai tik seniau iszduotos. Darbu ant dirwos sawo praeituwės netik sawoje kalboje, ale darbu lietuwiu nors swetimose kalbose nerastum. Skauda pasakyti, kad darbi-ninkai dėl istorijos tai wokieczey taip pat kaip ir tyrinejanti musu kalba. Lietuwei istorikai buwo tiktaj Kauno jezuiw-tas Kojalowicz (jei jis tik už lietuwi sawia laikė), rusziusy-sis 16 amžiuje Kronika Lietuwos, o ir Daukantas; kitu nėra nės Jucewicz, Kraszewski Borejsza ir Jaroszewicz ne laikė sawia už lietuwiu. Mokintuwu arba prierankiu dėl mok-slo sawo kalboje neturime, nors rodytiesi galėtu, kad jau yra gana musu apszwiestunu, kurie jau butu galēja senei nors dėl elementariszku mokslu reikalingus kningas sutwer-ti, nės tokios yra mums naudingesnės ne kaip wertimai La-fontaine's Fables, arba Fedro, ir poezija kaip: „Petras gir-tas ir skruzdėlė“, „Sapnu knygos“, „Historija septyniu mo-kytoju“. Lietuwis norėdamas sawo kalboje mokintiesi ne-randa knygu dėl reikalingo mokslo, dėlto turi mokytiesi isz lenkiszku, wokiszku, rusiszku ir kitu. Knygu geograpijos netik swėto, bet ir rubeziuose sawo tautystės neturime, už tai žmonės negali ir suprasti, kiek rubežei ju tėwynės szen-dien susimažino; apie iszeituwius kituose kraštuose ir ju gywenima tenai nėko nežino. Mokintuwės iszduotos sweti-mose kalbose yra ne be tautiszku geismu tu, kurie jas isz-dawė. Yra Warszawoje rankrasztis geograpijos darbo Wy-tauto isz Paryžiaus, reikėtu tik ji iszduoti. Lietuwiszku matematikiszku knygu nepažystamo atskyrus „užduoty-na“ Gailuczio, ka tik apleidusi spauda Tilžėje, taipogi ir dėl pradnio supratimo apsjautimu gamtos, nei zoologijos nei botanikos nei mineralogijos, nesakant jau apie kwizika [p. Nėrys atsintė i rėdyte Balso dėl atspaudinimo labai swar-bu kwizikos rankraszti, butu gerai, kad bagotesni brolej suteiktu piningu dėl apgarsinimo. J. Szl.), kemija ir kitas augsztesnio supratimo reikalaujanczius dalis gamtos mokslu. Neturime ir pilnos istorijos nei atsitikimu swėte, nei sawo laimingoj senowinėje. Lietuwis neturėdamas, isz ko pažin-tu sawo praeituwe turi priimtie zaunas darbu Rusu, norin-cziu užginti buwima kada nors lietuwiu; tie gilei mokyti Ruso istorikai mokina, kad Lietawa no amžiu esanti tau-tiszka ir polytikiszka žiamie rusu, dėl lietuwiu czion wietos neranda. Kas mums turi buti gėdžiausei, neturime ir gra-matikos sawo kalbos, lietuwiszka parasytos. Gramatika Kurszaiczio ar Szeikerio yra parasytos wokiszka ir pri-skirtos dėl wokiecziu norincziu iszsimokinti lietuwiszka.

Taipogi gramatika Marcinskio yra priskirta dėl lietuwiu no-rincziu iszsimokinti lenkiszka, o dar ir be to jos werte yra nedidelė. Apie kningas dėl ipatingu mokslu, apie prieran-kius dėl tardymu žinoma kad nėra ka ir sznekėti. Neturė-damas abėcėlos negali imtiesi už pilozopijos Kanto ar Szlē-gelo; nesuprasdamas, kas yra žmogus zoologiszka negali imtiesi už antropologijos ar socijologijos Topinard'o, Bro-ca, Tylozo, Spencerio arba už prof. Lazaraus „Völkerpsy-chologie“; nežinantysis sawo ir nesenos „raeituwės nesupras“ Nemokas tis medži tasztyti mažiaus dar mo-kės isz medžio ar kokito sutwertu daigta dailės; neturint kningu dėl rodos remestinkui negalima yra mislyti apie kningas dailės. Reikia dėlto mums sutwertitai, ko neturi-me pradadant no abėcėlos o lipant raszlawos darbe wis augs-zciaus ir augszeziaus.

Dėl iwedimo pritinkancziu mokslawiecziu ir dėl iszda-wimo mokslaknygiu reikia wis piningu, nės rasztytojas ne wisada gali juos turėti, o tankiausei su wisu neturi, reikia ir dirbancziams neszti pagalba, nės jie dirbdami dėl wisos tautos, o patys negalėdami mistie wieta tik meile sawo tau-tos ar dangiszka rasa, bet reikalauja ir duonos žiamiszkos, o tos jam duonkepei neduoda be užmokesnio. Mokslawie-tės ir kningos nesza nauda wisai tautai, už tai dėl ju iwedi-mo ir laikymo, dėl iszdawimo knygu rodosi teisinga, kad wisa tauta pagal galėjima prisidėtu. Lyg sziuolaik lietuwei prisidėdawo tik prie statymo bažnycziu, newienas ir kni-ngas užmokesni sau gawo, o kuningai budami drauge ir wie-naitineis apszwiestunnais mokino žmones tiktaj melstiesi. Szendien gi jau czėsas suprasti, kad prie bažnyczios ir ma-ždos yra ir kitokie reikalai, kuriuos lyg sziuolaik wis aplei-dėme. Bažnycziu pastatytu už musu piningus ir kuningu imancziu no musu alga norint ir daugiau butu, norint jie ir daugiau maldu iszmokintu sawo aweles, nepadarys tais da-lykais lengwesni gywenima ant žiamės, o apleisdami tikrus reikalus dėl maldos tiktaj sunkesniu ta gywenima padarysi-me. Nesakome, jog bažnyczia, kuningas arba maldā nėra reikalinga, o tiktaj sakome, kad prie tu dalyku yra kiti, dar swarbesni reikalai.

Szendien, kaip sakėme, dėl augsztesniu mokslawiecziu nerastum tarp lietuwiu daugel mokytoju, gal surinktum tarp ju mokytojus dėl kokiū dwieju ar wienos su wargu aug-sztesnės, pagal projekta „Auszroje“ paduota. Tokias lietu-wiszkas mokslawietes galėtum irengti Amerikoje, nės dwa-siszko pasikėlimo lietuwiu wyresnybė nei Rusu nei Prusu nedaleis. No 1864 m. t. e. no nulenkimo baudžiawu, o dar pirma no nulenkimo galėjimo mokintiesi ukininkams per Wielopolski rodosi tarp lietuwiu galėjo jau apsireikszi mo-kinti wyrai, wienok nerandame dirbancziu dėl mokslo. Wieni gawia wieta wyresnybėje dirba dėl garbės swetimos tautos, kiti wėl pabagia augszeziausias mokslawietes yra amatninkais mokslo o ne mokslininkais arba darbininkais dėl mokslo, jie peržengia slensni mokslawietės tuojau turi dairytiesi, idant kuomi greicziau uždarsi sau gantu, idant igytas mokslas atnesztu palukius iszduotiems dėl jo pinin-gams. Negerai tai yra, teisybė, ale padėjime musu kitaip ir buti negali. Baigdami mokslawiete waukai ukininku apleisdami ja drauge ir baigia dali sawo palaiku, daugiaus pa-gelbos neturi no ko laukti, nės namiszkei patys neturi, o wargo jau gana mokydamiesi mato, ir pagalbos isz nėkur nesulaukia dėl tolesnio uždabawimo neigi dėl mokslingu darbu. Dėlto randame lietuwiu tiktaj tokiuose skirsniuose uniwersitetu ir ipatingiems mokslams instituciju, kuriuos perėja gali tikėtiesi, jog kuomi greicziausei užsidirbs duona Daugiausei lietuwiu yra skirsniuose mēleincis, nės po pa-baigimo kursu tuojau už slenkisnio mokslawietes gali gydy-

Apie AUGINIMA.

Raszlas J. S. Kuokszcio.

mu žmoniu sawia maitytie. Mediku lietuwininku nei pagalbininkais kliniku nerandame. Po medicinai eina tuojau filologai, kalbu mokintojai, nės tie pabaigia moksła gauna wieta mokintoju widutinėse mokslawietėse. Mažiau jau yra lietuwininku institutuose kėlu ir kalnakasiu; potam eina akademijs lauko gaspadorystės ir girinė. Wisi taip mokinti lietuwei tai amatninkai mokslo, kurie mokinosi tik dėl užsidirbimo duonos, o ne darbininkai dėl mokslo. Ne rastum ju bewaik su wisu Akademijoje gražiosios dailės: nėra namu statytoju nei teploriu nei skoptuwiu. Apie muzika ir giedojima nėra ko nei pasakoti. Tais mokslais negreitai galėdami duona uėsdirbti lietuwininkai ir neweržiasi in juos. Gražios gaidos ir nusuokimai musu dainu yra nežinomi kompozitoriams, nės lietuwiu kompozytoriu nekada nebuwo, o swetimi in užmirsza ir tamsu musu kampa užklysti nenori, žinodami, kad tarp musu nedaug ko iszsimokytigalės. Yra tiktai kelos musu suokos 'Spiewnik'e' Moniuszkos ir Glogero 'Pieśni ludu Nadniemeńskiego'. Melodijos surinkime Lietuwiszku dainu Rėzos ne su wisu teisingos, kuriu nuobodus wienodumas negalėtu pritraukti swetima kompozytoriu. Operoje isz lietuwiszkos praeitės 'Mindowe' Jareckio lietuwiszkas suokas gal tik per sapna rastumėme. Galime sakyti, kad tokia pat bus 'Jadwiga' ar 'Margier', kurias komponuoti rengiasi tas pats kompozitorius. Maestro Ponchidi, kompozytorius operos 'Il Lithuanii', nei sapne lietuwiszku suoku negirdėjo. Zelenskio, Konrad Walenrod' nėra man žinomas. Tarp teploriu wienu tiktai turime paėjimo lietuwiszko — Alchimawyczia; jisai i sawo waizdus ima praeite: Margyris, Kriwė Kriwaicziu, ale Alchimawyczia nemokėdamas lietuwiszkai wargei ir skaito sawia in lietuwininkus. Dėlto reikia mums kłautiesi, kur rastumėme mokintojus gražiosios dailės dėl musu augstesnės mokslawietės pagal Auszroje paduota projekta? Kur lietuwei estėtikai? Jus reikėtu dar pirma sutverti dėl musu mokslawietės. Wienas tik yra mokantis lietuwiszkai Jonas Karlawyczia. Neturėjimas dailininku tai dar newiskas, neturime mokintu ir swarbiausiamė szios gadynės moksle — neturime gamtininku. Jus ir reikia mums sutverti, nės patys jie nematydami dėl sawias tame moksle naudos neiszdygs kaip grybai po lietaus. Dailininkas, idant buti tikru dailininku, pirmiausei turi prigimime sawo turėti paszaukima, o potam reikalauja ilgesniu studiju ne kaip kitose dalyse mokslo; be to dar lietuwei nesuprasdami wertės to mokslo negreitai leis atsiduoti sawo waikams tame dalyke. Muzika pažystu tiktai isz szeini ir walca skriplkuojancziu wisoku walkijoju po kaimus. Giesmininkais wėl yra kaimo mergaitės ir berniukai, kurie nesupranta, kad ir czion reikia ilgu studiju. Giesmininku draugycziu ir kaimo orkėstru isz ukininku nėra, taip kaip pas latwius arba lenkus, nesakant jau apie czekus ir itafus, kur kožnas czekas tai yra muzikantas, suprantantis sawo daile, o kožnas itafas tai — isz prigimimo giesmininkas. Pas mus, idant iweisti daile, reikia wisiems neszi medegiszka pagelba norintiems japrisawinti, iwesti stipendijas einantiems ing užrubežines akademijas. Gamtininkams nerokuojant reikalo tokiu jau stipendiju reikia ir iszraszi darba, idant galėtu sawia maitinti, ko wisu szendien nėra. Mislyjame, kad draugystė Byrutės platinama sawo jieszkinius galėtu imti i sawo rankas netik iszdawima kningu, bet ir stipendijas geidžiantiems mokslo lietuwiams, bet tai paskui, o dabar wargei ji pritekts turtu ir dėl kningu iszdawimo.

Kitos tautos augstesnės už mus iszmintimi, neskupuoja pinigiszku downu dėl tautiszko pasikėlimo. Apszwietimas Amerikos guli rankose wisoku draugycziu, kur už pinigus sanariu laikosi neprilyginamas kitur skaitlus mokslawieciu, muzėju ir kitoku mokslo pagelbu. Tas pats dalykas Anglijoje guli rankose 'Society', taipogi ir paaugstinimas mokslo Prancuzijoje guli ant pecziu 'société's', o ne wien tik wyresnybės. Tos tautos supranta, kad sawo reikalus negali kožnas atlikti sawo sylomis, bet sujungtomis sylomis nėra nėko negalimo.

Jei kitur pas tautas augstesnios kulturos yra reikalingas susiwienyjimas wisos tautos dėl iszpildymo sawo reikalu, tai daug reikalingesnis yra toks susiwienyjimas lietuwiams, kurie turėdami daug neiszpildytu reikalu stowi daug žiamiaus netik kulturiszka bet ir turtiszka, nors per sawo kalczia. Pažiurėkime, kaip rodytuosi musu twirtybė ir syła wienybėje dėl karės su swetimais neprieteleis arba musu pacziu miegu. Dėl karės, kokia jijė yra, wisumet reikia piningu. Lietuwiu yra daugiau negu 2½ milijonu; jei kožnas isz ju duotu dėl tautiszku reikalu nors po wienu rubli, tai per metus jau susirinktu daugiau kaip 2½ rublu, o tai suma jau nemaža, norint duotojams neper sunki. Kitos tautos po daugiau downu ant aukaro tautystės atnesza, o ir newienas lietuwis daugiau duoda kalėdojancziams kuningui. Teisybė kitos tautos yra už mus turtingesnės, bet ir sawo neturtu daugir mės patys esame kalti, nemokėdami sawo apsiėjimuose kuomi didžiausi isztraukti nauda ir nepažindami sawo reikalu. Szaltini, isz kurio galėtu plaukti pinigai dėl musu reikalu, jieszkodami rastumėme taip jau; szendien i ta giluma tauta be naudos meta sawo uždirbtus pinigus, o mažiau mētydama užczėdytu dėl tautiszku sawo reikalu.

Tolaus bus.

Yra dar ir tokie walgymaj, kuriuos galime wadinti naszta, sunkumu dėl skilwio. Kąjp dėl kuniszko penėjimo netinka nei akuotai nei pelaj, o bet sumajszyti su sotinanczejs walgymajis gali eiti i wartone, tãjp pat yra ir dwasiszkame penėjime. Mės walgome newien tokius walgymus, kurie prisitajkina prie musu kuno, bet kada suaugia esame, iimame gyslose mėsos, ropiu, bulwiu, wajsiu — ir newalgidinan czias dalis, nelyginant anuos pelus ir akuotus. Gamtajuos wartoja dėlto, kad palengwinti suwirinima walgidinancziuju dalelu. Tik dėl jaunumos gamta suteikia gryna pena piene motynos ir gywuolu, susirpusiuose wajsiuose ir tt. Jaunuomenė negali ana wirinimo naszta pakelti, kuri turi buti iszmeta be suwartojimo. Tãjp pat yra ir su dwasiszka naszta. Dwasiszkas brendyla ja gali pakelti ir suwartoti i tikra dwasiszka pena, iki ji neiszmes per uożmarszti. Bet kudikis to negali: jo smagens yra dar labaj silpnos. Jis neturi nėko užmirszti, ka iszmoko. Uożmarsztis — o ta tejsybe, didela tejsybe wajku augintojėj mažaj pastebi — jaunuomenėi yra kankesnė ir blėdingesnė ne kad paaugėlams. Rejkia stiprinti atminti atminti jau tuomet, kada ji yra gėbsni nedaug kainimti. Su užmirszimu kokio atsitikimo dwasėje pragajszta netik pats atsitikimas, bet ir dwasiszku trobucziu darymas smagenyse apstibado ir tampa sutrukdytas prisawinimas naujėj pastebėtu dajgtu ir ju protiszkas perdirbimas apsisunkina. Patyrimaj pedagogu rodo, kad jaunuomenės atmintis neturi apsikrauti naszta, kurios ji nesupranta ir negali iszłajkyti be užmarszos.

Prie tokios jaunuomenėj blėdingos nasztos priguli istorija, kuri negali buti suprasta prie ju mažu gywenimiszku patyrimu, wis taj, ka rejkia mokintiesi isz galwos, atmetus tik geras dajnas, taj wis, kas yra be samazgio, wisos tajsyklės, wis taj, kas yra atitrukta o ne pacziu wajku sprotawimajis rasta, apwisatiniawimaj — tajgi wisas atmintinis darbas. Netik kad taj, ka priesparu iszmokiname, užsimirszta, bet taj susilpnina pajėgas ir nora mokintiesi. Už taj tie dalykaj yra netik nerejkalinga naszta, bet jau ir nuodajis.

IX.

Tarp walgymu kuno rejkia dar paminėti wardeni ir ora. Berots tuodu walgymu wienu negalėtu 'nej alki nutildyti nej gywasti iszłajkyti; o bet jie yra rejkalingi kãjp ir kožnas kitas penas. Wisaj be wardenis kokiam norint powyziuje žmogus patwers dwi-tris dienas; o wisaj be oro jis nepagywens nej wienos adynos. Swarume sawo kuno randame mažne puse wardenis, keturdali oro — ir kas isz to pragajszta, turi buti atnaujinta, o be to negalėtumėme inimti kito peno. Kožnas penas turi turėti wardeni arba wardenyje jis turi buti mirkytas, wardenyje [lablausej sziltame] iszlejsdintas, idant galėtu buti suwirintas, ir mės be wardenis neturėtumėme suwirinimo sulcziu (spjaudulaj, skilwio skys czej, tulžis ir skilwio spjuwis). Be degalo oro nepasitajsytkurajus. Be wardenis ir oro mės neturėtumėme nej skanumo nej uoslės, tajgi nej noro walgyti ir gerti.

Yra istabu, kad ir czia dwasiszkas penėjimas pasinesza i kuniszka ir galima taj sulyginti, iki iszgalu. Berots ant pirmo žwilgio tartum, kad nawatna yra, jog dwasiszkas penėjimo wanduo yra tiesata arba tikrumas, o dwasiszkas penėjimo oras — tejsybė; o wienok tãjp yra isz tiesu. Kãjp wienu wardeniu ir oru kuno negali buti gywas, o labiausej peno, kurs nebutu persicimias wardeniu ir oru, wardenyje iszmirkytas ir iszlejsdintas, tãjp patir dwasiszkas penas nesujudins dwasiszka augima, nebudamas perkandotas tiesa, tos ir tejsybės, perimtas ir iszlejsdintas. Kãjp grobas yra kemiszka wirtuwe, kur pena iszsiszkirsto i sawo sukrautines daleles, moksle wad namas atomajis ir molekulumis, kitonisz kaj susikrauna ir iwajriems itajsamis prisilygina, o taj tik tuomet, kada penas yra walgidinas — tãjp pat turi buti ir dwasiszkas penas, idant ji galima butu suwirinti, jis turi pasiskirstyti in isztiesatines ipatybes ir persimajnyti i dwasiszkas ipatybes. Pasidaro dwasiszkos trobutės ir susikrauna i itajsus (nuomonės, sprotis, sprendinys, stigawonė) tiktaj tuomet, kada jos užganna isztiesatines ipatybes pastebėtu dajgtu; bet rejkia tas isztiesatines ipatybes suprasti ir tejsybės kėlu pertajsyti, jeju dwasė turi augti; wajkas prie to turi nepriederingaj wejkti, jeju anos isztiesatines ipatybės jam turi suteikti tejsybiszkus wajzdus dajgtu, ne jame esancziu. Wis taj, ka mės wajku sakome, nesirupindami kad jis taj pats iszrastu, nedaro dwasiszku trobucziu arba jam duoda netejsybiszka nuomone, kuri neguodžia dwasės augima.

X.

Rejkia pasakyti ir taj, kad ramumas arba tylumas miege ir atilsyje yra kãjp dwasiszku tãjp lygej ir kuniszku peno. Kuomet kuniszkas penėjimas iwyksta nemiege, taj prisitajkinimas suwirinto peno iwyksta atilsiolajke, o labiausej swejkame miege. Kas mažaj miegti, tas rejkia daugiausia peno ir tankesnio walgidinimo ne kad tas, kurs prigulinczej miegti ir atilsi. Juomi swejkiaus miegame, tuo daugiau galime iszłajkyti peno, ir nakties darbas daugiau alsina ne kad dienos. Tãjp pat yra su wardeniu ir oru:

kuomi daugiau sawo kuna łajkome tyrame ore ir tankiau, ji plauname, tuomi geriaus iszsitajso wisos kuno dalyo o ir tuomi geriau susiwartoja inimtas penas. Tãjp pat yra ir su dwasiszku peno. Jis geriaus tinka, kad rejkalingas atilsiolajkas, o labiausej swejkas miegas patajkina dwasiszka suwirinima ir trobucziu tajsyma, O dėl to taj, kad wajkaj turi tãjp daug mokintiesi ir augti tãjp grejtaj ant kuno ir ant dwasios, jie turi ilgaj miegoti. Bet miegas kiek yra galima turi buti be sapnu ir netylumo. Jiems miegant, wasara ir ziema, turėtu buti łangaj atidari, o priesz miega ar atsikėla jie turėtu maudytiesi ar nors apsiprausti szaltam wardenyje, idant pasiliktu dwasiszka szwiežėjs ir kuniszka stiprejs. O taj apsaugsto no daug daug ligu ir no dwasiszka doriszko nupulimo.

Kadgi wajkaj darbininku neturi tiek piningu, kad taj w iszspildyti galėtu, taj ju tėwaj turėtu tuomi stropiaus pasirupinti, kad grejtajis žingsnejs atejtu ta gadynė, kada bus galima dalykuose auginimo ir dwasiszko augimo wisu žmoniu iszpildyti taj, kas yra rejkalinga. Tiktaj tejsingoj draugijoje taj yra galima.

XI.

Dabar jau bus ajszku, kad supajkinimas yra wajsiumi netikusio auginimo. Kas gywena tarpe auropiszko žmonies o paskuj teko i tarpa 'gamtažmoniū', atranda su padywu, kad tarp sziu yra mažiaus pajkumo o daugiau gėbsnumu, priplajkumo ir swejko proto. Tarp jaukiuju tautu iszsitajso 'augstesniosios' luomose draugijos talentaj, ir labaj iwajrus talentaj; bet darbininkas nuskesta i giluma dwasiszko neparangumo, už taj kad mąstymas yra iszpažinamas prietarajis; jis nesimokino isztiesatines dajgtus swėto pertajsyti i tejsybiszkas nuomones ir tt. Per taj darbininku dwasiszka itajsas — smagens — yra pramoniszka sumerninama. Juk ir kalba, tas swarbiausias inagys dwasiszko penėjimo, tãjp tapė sujaukta tarp jaukiuju tautu, kad ju žodžej turi prieszinga supratima anam, kurs pirmyszkis yra. Ar gi taj ne babyloniszkas sumajszymas nuomoniu? Tajgi tėwaj, kurie nori apsaugoti wajkus no supajkinimo, gal daug tame daryti sujejs daug snekėdami, pratindami juos matyti, girdėti, uostyti ir skonėti daugeropus dajgtus ir kłausinėdami to, ka jie yra pastebėja, wajkams paduoti tikrus žodžius ir ju kalba pagerinti, wisgi ant sykio ne per daug o tankej atkartodami tokius pratinimus, iki ant gało wajkaj regimaj jau sawotiszka ims galėti elgtiesi su sawo dwase. Nėko nėra ant swėto dėkingesnio kãjp toks tėwu tankus užsiėmimas wajkajis, — kuri darba su didelu wargu gali atlikti darbininkaj szendien. Priėg tam rejkia mažiukus kiek galint mažiaus pejkti ir girti, o tik akimi ir wejdu jiems parodyti pritarima ar papejkima. Nerejkia tajpogi wiska łajkyti mefu ir bartiesi ten, kur wajku wajdintuwė žajdzia, labiausej jeju wajkaj yra gabus. Rejkia jiems tik priesz taj parodyti tejsybe ir atskyruma tiesos no mefo. Yra pedagogaj, kurie wisaj atmeta pasakas auginimo wajku. Bet taj yra be rejkalo, kadgi ir wajku wajdintuwė turi gauti majsta, ir dėl to kad isz anu pasaku, seniausio dwasiszko peno musu pratėwiu, yra galima iszgauti gerus pamokinimus. Suprantamas taj dajgtas, kad musu wajkaj szendien turi žinoti, kad tose pasakose nėko nėra isztiesinio, kad jos yra netiesa — ir wajkas taj lengwej supras. Isz tos pusės nužiurėdami suprasime geraj, kãjp yra didelu prasikaltimu ans ikalinimas wajkams buk taj, ka jie randa pasakose bibliszkos istorijos, esa tikra tiesa. Tolaus bus.

Apgarsinimas Lietuvos jaunuomenėj.

Zokonas Ksawerijonu Brolu yra uždėtas 1839 metuose per broli Pranciszka Ksawera isz Brugės mėsio Belgijoje pagal parodyma wyskupo Rosati, kuris buwo pirmu wyskupu mėsio St. Louis. Istejtojas to zokono buwo žmogus didelėj diewuotas, atłankė Amerika dėl atidawimo sawo gywenimo atwertimuj i wiera katalikiszka Indėnu, ale Diewas paskrė jam kitoki darba. Atwažiawias in Amerika sawo mislis ir norus pasakė wyskupams, kokie tada waldė kataliku bažnyczia, o wisi jam prižadėjo pagelba tame dalyke. Wyskupas Rosati pridawė jam akwata apdowanodamas gromata, kuri tãjp sako: „Iki sziam czėsuł moksłas tikėjimo ir skajtymo musu dijėczijoje łabaj yra rejkalingas, dėlto dwasiszka taworszczystė Brolu, kuri galėtu imtiesi i szitoki darba ir atsiuduoti wisomis sylomis, butu łabaj naudinga tarpo musu, dėl garbės Diewuj ir iszganymuj dusziu; dėlto mislyjame paszaukti jaunuomene, kuri iszsimokinusi ir parejgas priemusi galėtu galėtu Amerikoje kitus mokyti tikėjimo ir raszto".

Dajgtas, dėl kurio yra parengtas tas zokonas, yra dwajokias: 1., pasikėlimas i moksła sanariu taworszczystės, 2., mokinimas jaunuomenės namuose naszłajcziu, mokslawietėse kupeziu, namuose darbininku wajku, parapijiszko mokslawietėse ir akademijose. In ta zokona priima no 15 metu iki 30, o ir senesnius. Ejnantiems i ta zokona rejkia turėti: 1., gera swejkata ir gera sudėjima kuno; 2., rejkia buti diewobajmingu; 3., turėti nora kitus mokinti; 4., rejkia turėti ludyjima no kuningo parapijos, i kuria priguli;

5., ludyjima krikszto arba metrika; 6., pawelyjima ant raszto no tēwu ar apėkunu, jej ejnantysis dar neturi 21 metu. Norėdamas istoti i ta zokona gali paduoti praszyna su wisomis augszcziau iszraszytomis iszlygomis po adresu: Bro. Alexius, Provincial, Carrol P. O., Baltimore MD. Tas zokonas yra netoli no mēsto Baltimore Amerikoje.

Kajp gražu butu mums, kad isz musu gimines butu pripildytas broļu Ksawėrijonu wyrajs mokintajs, kurie galėtu kajpo žwakės szwiesti Amerikoje sawo moksłu ir neszti apszwietima dēl tamsiu giminiu, tada ir musu 'Liet. Balsas' kitajp ejtuosi ir su didesne akwata wisi skajttumėme; per taj Lietuwos wajkelej apsirokawia su sawo sąžine storokitės pasakykite wienas kitam szita raszta perskajtia, o rupinkitėsi patekti i ta zokona su norėjimu apszwietimo.

Kuningas Warnagiris.

GROMATA ISZ PRUSU LIETUWOS.

Mejlingas Rėdytojau! Asz kajpo tikras lietuwis pasi-džiaugiau, kad aszaros per weidus byrėjo, kajp taj neiszpa-sakytaj yra szaunus Amerikos lietuwininkaj, jog tokia wienybe galėjo igyti, kad du lajkraszczej musu kalboj iszejna, tik bėda, kad to antrojo nebematau, kursaj wadinasi 'Uni-ja', ar dar tebejna? 'Unija' buwo pristojusi prie Lietuwos parkupeziu, už taj ir jos amželis nebuwo ilgas, ji gawo liga džiowos ir regimaj jau nusisausejo, kad mės Lietuwoje ne-begirdime jos parkupezystiszkos tusztaunos. Kasžin ir prie musu kas pasidarė, kad nekursaj musu pardawejas ar-ba Judoszius „Konzerwatywiszkas Lajkrasztiš" pradėjo gro-matas isz Amerikos talpinti: nekursaj korespondentas isz Texas, wardu Joniszkiš, suraszias wisas szimtmėtines Ka-lendras, ir tas Konzerwatywu Draugystės lajškzytis patal-pinias su džiaugsmu. Ar neturite koki norint pažystama, kurs galėtu ta szaunu rasztininka padrausti, kad anam la-truku (sztrakteriu) tarnuj nėko neraszytu? Labaj man ista-bu, kad ans Joniszkiš neturėjo kur kitur sawo szimtmėtines Kalendras talpinti kajp tik i ta nėkam newerta lajkraszti, kurs yra tikras musu giminės marintojas ir nori, kad kuo-mi wejkiausej nej wieno lietuwininko ant swėto nebebutu. O rasi ir kits padėjimas yra priezastimi to wiso: gul rėdyto-jas ano lajzsko norėjo pagirtu arba girtu buti ir todėl sume-lawo, buk jis ir Amerikoj wisa mėszlu kruwa koresponden-tu turis, kurie jam apie orus labaj smarkej brėžo. Matome, kajp durnius moka sawia pasigirti užmirszdamas taj, kad wisas mokytasis swėtas jo kwajlus darbus mato ir juokias, pilwus susiėmia, kajp ans pauksztis už smajžmiu kasos pi-ningus gražia poėsiija turi itajsiams, už kuria nėks nej skatiko negalėtu užmokėti; paimek jo rasztus apie Bismarki, apie p. Szlikmona skajtyti, taj tuojaus turėsi bėgti in užkabuori nusiwiduriuoti.... — 'Lietuwiszkoji Ceitunga' Klajpėdoje kajp girdėjau jau ir sawo prota už piningus iszmajniusi; sa-ko už 1000 markiū no waldžios gawtu pasizadėjo nej wiena raszta i sawo lajkrasztiš nebepriimti, kurs turi sawyje kokia norint mishi, o tik wis daug apie pasiuntinyste rasztyti, kad lietuwininku mejlė deganti pastotu tuos juoduosius sudegin-ti, nuszauti, užmuszti ir i wergus pawersti, kas isz dalies labaj daug patraukimu randa, ir sztaj wienas mulkis ukinin-kas Skersys isz Rudakiū dawias 300 auksinu dēl žudymo pa-gonu bej žydu dēl to tik, kad jo downau pakwitawonė wiso-se Prusu gazetose tampa garsinama. Taj gražus džiaugsmas aniems rauswadžiams ir juodiesiams: jie gaus kožnas už taj po nauja sermėga, o naujokiszki kupczej daug peino po-tam, kada jau prijaukintus murinus galės kajp wergus war-toti; o tos bjaurybės bus musu 'Lietuw. Ceitunga' kalta.

Musu rasztininka M. Janku ant 4 nedėlu kalėjimo pra-sudyjo wokiszskasis sudas; mataj jis buwo apkalbėjas 'Nia-muno Sargo Kalendrose', kad nekursaj ponas sudžia Wiesz, wilėje buwo girtawias adynose sawo slūžbos ir neatlikias, kas parejtisi. Norint sudžia iszszipažino kaltas esas, tacziau M. Jankus tik tapė prasudyltas 4 nedėles kalėti! Sunku to, kiems, kurie tejsybe skelbia: korawoja tokius, walkioja po sudus ir dar tokias tejsybes imasi musu didpilwej! Ar tik ilgaj dar tajp bus?

Kalbos ejna, buk Prancuzija kelsianti kare priesz wokie-czius, daugybė pulku karejwiu esa sustatyta ant wokiecziu rubežias, ko susilauksime? Kajp girdima, ketasi masko-lus wokiecziams parduoti Lietuwa. Caras mat nenorins angłams galwos lenkti, o karej prasidėjus rejkia daug pini-gu, o tu nėra! Bene kajp tie didieji ragus nusilaužys, pa-laus mažiasias gimines spandia.

Szirdingiausiu žabu dienu Amerikos lietuwininkams; augkite ir budėkite, kad neiszwoktu lenku tranaj medu isz-jusu awilo. Jurkszas K.

Gromata isz Fort Keogh, Montana, 20. VIII. 85.

Rėdytojau L. Balso! Apgarsinsiu sawo brołams apie wieno žmogaus atsitikima priesz pat myri. Zmogelis war-du Frank Watson, kurs turėdamas 37 metus amžiaus numi-

re Fort Keoph Hospitale. Jis buwo mano paties prižiuri-mas iki paskutinej minutaj ir jo liga czia apraszysiu. Fran-kas isz jaunu dienu buwo drutas wyras, bet spirita lubėjo pusėtinaj iszgerti ir nuejdawo retkarcejs pas kekszes, no kuriu tapė liga gawta wadinama angliszkoz Paks (?), bet jis nėko nesirupino apie taj, neiszgydė ligos kajp rejkia, tataj jo kraujas apsidawė ligos nuodajs. O wēl didelis plempi-mas wisokiu likieriu žmogeli pradėjo gajszinti. Tada už-puolė stricture arba užstadbė myžima, ir jis turėjo ejti in Ho-spitole; buwo hospitolėje 3 mėnesius ir tajs dwi nedėles pir-ma myrio pradėjo puti ir kirmyti, ir tajp pasibajgė kajp gil-tinē: tik kaulaj ir skura supuwusi gywo buwanczio liko. Ak-mieli brolej, ak sunkus buwo gywenimas; tajgi mės turime apsisaugoti no tokiu nelajmiu, kad nesulauktumėme ant sen-atwės tokios ligos. Neturime wartoti per daug tu macniu gėralu ir nesipratinkiami ejti pas tas bjaurias mergas, kad ant senatwės butumėme spakajni no tokio atsitikimo. Ra-szė jus brolis lietuwininkas Antanas Balsys.

Gromata isz Baltimorės MD. 15. VIII. 85.

Peržiurinėdas Lietuwiszkoz Balsa radau daug gražiū gro-matu, kurios ramina mus, kad dar yra atsizaukiancziau bro-ly mejlingajs žodžejš ir Lietuwiszko Balso dwase kwėpuo-janczejs, ir nekurius kajp žiburiu duria wisiems in akis ir yra tejsingos. Bet ka pamaczys, norint ir žarijomis in akis bertu, wienok tamsume nėkadus negali pabudyti, nės.... žmogus auga in stuoma ir jo atmintis, bet iszmintis be mok-slo nėkadus neauga; o ir negali augti, dēlko? dēlto, kad daugiaus yra auszinama piktžodžiwimajš ir szidyjimas isz wienas kito ir apjuokimajš, kur ejsi ir kagirdėsi? tiktaj ap-kalbėjimus wienas kito ir tycziojimasi isz wienas kito, o ne iszgirsi žodi, kuris kalbėtu apie lietuwiszka draugyste arba koki susirinkima draugijiszka, o jej ir susirenka, taj wisa czėsa praleidžia ant loszu kazyromis arba liežuwiu plauszki-majš, wienas kito iszjuokimajš, nės lietuwininkaj newelyja gero wienas kitam nej tiek kiek kraujagėrej lenkaj, tik kad primanytu, wienas kita szaukszta wandens prigrirdytu, o tas wiskas ejna tik wiena pujkyste ir pawydėjimu wienas ki-tam. — Apie toki musu apsiėjima asz suejlawau pora strajp-sniu: Už juriu mariu Amerikos žiamėj Lietuw'niku bro-lej kalbėjosi tenaj. Jie kalbėdami tajp sau darė roda Apie tėwiszke ir jos linkmsa soda, Czionaj matydami wisa su-twėrima, Drauge atmindami tēwu pabarima — Tikiu, jog tēwelej lejsdami kalbėjo, Jog jie tėwynės užmirszt neturė-jo — Ale tarp daugio lietuwininku broļu Gali rast geru, bļogu ir wisokiu; Wieni darbuojas sunkiose prociose, Ki-ti szwenzcia dienas nedėlės ir sziokia. Norint 'kurie sunkej dirb ir procewoja, Bet nėko neturi, o tiktaj kajp stowi. Wienas gi sunkej uždirbta sau renka, Kits pyksta, kad jam downanaj netenka. Daug yra karezmoriu, kurie tiktaj žiu-ri Kad pas ji paliktum wiska, ka tiktaj tu turi; O kits ne-galėdam sawo noru westi, Isz kito n'isztraukdams turėjo pamesti, Kuriu nenoriu czion idēt prawarde, Nės ji dēl tokiu nelabaj butu gardi. Kajpo New Yorke, ir daug tokiu wietu, Daug ir amatninku wisokiuose mēstuos Szitoj daj-nelej, to rasztole juodo, Dēl daug amatninku prikloda pa-duodu Kajp dēl delikotnu kajpo ponu kriaucziū Lygej ne skiriant ir smaluotu szaucziau, Kur isz musu lietuwininku broļu Daugel tiek nėra kajp ir isz kitokiu. Bet kajpo isz iszkracziū daugiausej yr tokiu Isz lietuwininku ir kalbu wisokiu, Kuriu to remiaslo yra pilnos sziapos, Bet ne-daug yra, kur dirb iszakwatos; Kad ir nekurie akwatnian-sej dirbtu, O ka uždirba, kad už taj ka pirktu! Sulaukia-czėso subatos dienełės Skubinas atłankyti karecziamės ke-les. O ten susirinkia ka brolej pradėsim? Gero neiszradia kazyras akėsim! Per kuriu dėka — jos skanios kajp wuoga — Per nakt iszszėdėja ejn namon pusnuogi... O apie mejle Lietuwos ir broļu 'Tokiam neužmink nėkadus nors isz tolo. Sako: asz galu daug kalbu kalbėti! Su lietuwiu broļu ne-nor nej sznekėti. Daug yra tokiu, ka lenkiszkoz kalba, Geraj nemokėdam' sau gadina warda. Tokie iszgardia lietu-wininku roda, Pranesza palokams, kad gawtu 'nagroda'. Bet atsiminkiam brolej lietuwininkaj, Ar tokie darbelej dėj musu pritinka. Ak geraj žinom brolej lietuwininkaj, Kad ir neprietelej dēl musu palokaj, Kad ir maskolus mus war-gajs prispaudė, Bet mokslo dēl mus wisaj neuždraudė. Kad ik sziol butum lenku waldžioj buwia, Butumėm ant mok-slo su wisu pražuwia; Nės per tiek amžiu mums akiu ne't. darė, Tik su botagajsi baudžiwias warė. Kurs tik mokė-jo lenkiszkoz kalbėti, tas mus lietuwiuj galė kajli estė. O jau sznuoczės nors po swetima waldžia, Turime lietuwiu jau mokytu daugel; Dabar tie czėsaj kad dēl lenku gryžtu, Bet musu broļu korot tajp nedrysztu, Nės mus lietu-winink pažindams tejsybe Tuos darbus lenku tur už nedo-rybe. Kad ir atszalauias lietuwininkas butu, Priesz lenku waldžia prieszyties turėtu. Dėl gi lenku draugyste pames-kim, Lietuwiszka gryna gywenima weskiam, Už ka no swėto turėsim pagarbe, Pagu gausime ir padoru war-da. Jej tajp darysime, patys pamatysim, Kad tajp geraj

yra, tajp sau pasakysim; Jejgu mės užmirszim apie sawo szali, Ir swetur iszėja patrotysim dali. Ir jus mergelės kurjos wajnikuotos, Drauge neskiriant kurios ir wyruo-tos, Dēl lietuwiu broļu duokit balta ranka, Tegul jus szirdziū tie žodžej nelenkia, Nės tie žodelej no dēl wienu wyru, Draug dēl moteru ir mergelu szczyru, Dēl wisu ge-ro neszu tuos žodelus Inlipyt norėdamas i wisu szirdelės' Aszatidarycziau dajnelu skrynele, Isz wisu syļu paleje cziau balseli; O kad kanklelu balseli turėcziau, Kad kiecziausio szirdi perkalbėcziau W. Senkus.

Lenku brolystės apsierejszkimas.

Wargszė ta musu Lietuwa, o wargszė labiausej dēlto, kad jos wajkaj swetimiems parsiduoda su dwase ir kunu Lietuwoje Muraszka lietuwininkus prisiulo Maskoluj, Pru-suose 'Lietuwiszkoji Ceitunga' ir kiti newydonaj pardawinė-ja wokiecziams, o czia Amerikoje — ar mislyjate, brolej, kad czia n'yra parkupeziū? Tajp mislydami klystate. Im-kite nors Dynewecziaus 'Zaglowka' (musu latwiu kalboje taj butu, wagilka'), o tuojaus rasite warda sziksznosparnio, kuriam lietuwininkaj sawo czėsu nesigajlėjo piningu, kada jis buwo romus puskunigiszkas awinėlis; tas žmogus, jojo prawardė Daktaras Kossakowski, lietuwiams szendien atsi-moka tuomi, kad juos murdo in lenku kiszene.... Asz neži-nau, kiek piningajs gauna ponas daktaras no lenku už taj, kad lietuwininkus daktaruoja in lenkiszka kiszene, bet kož-nas jau taj mato, kad toki iszgami lietuwininka lenkaj yra tuomi tarpu gatawi dangun pasodinti; o gal priesz ji ir pa-simełstu rankas sudėja, jejgu galėtu tikėtiesi, jog jo nuodaj galės lietuwininkus apipenėti lenkiszkoz karsztlige; bet tie nuodaj lietuwininkams nekenkia; be rejkalu daktarėlis syly-josi juos iszwemti isz sawo sugadintos ir swetimajš niežajš apszėstos smageninės. Daktaro wemalaj berots lenkams patinka, ale mės bijomesi, kad jam nerejkėtu juos wēl kuomet atgal suwemti ir sužlėbcziouus nuryti, nors su pasibajscėjimu. Lenkaj yra kajp ant arko užsodinti, kad litwinas stoja priesz lietuwininkus. Ir lenku gazietpalajkė 'Zgoda' daug moka plaupit apie 'zdrada' ir piningus masko-lu, kuriu turi buti yra gana gawusi. jejgu žino, kad jie yra gawunami. Prieg tam Zgodaj lenku butu galima priminti, kad Lietuwa wisuomet sawo rėdoj buwo atskyrė no Lenkijos nors abi walstijos ilgoka meta turėjo wiona waldymėra, bet mums nerupi lenkams duoti atsakymus. Mės lietuwininkajš budami ir jieszkome sau tejsybės, o kas mums pasipajnioja po koju norėdamas mus apwaloti, ta mės spiriame szalin, ir ejname tolaus sawo taku, pasiremdami ant rejkalu sawo tautystės. Bet mums yra ger ir taj, kad dabar ir Amerikoje lenkaj atspausdindami anas sawo pasalingas bjaurybes priež Lietuwa parodė, kajp nelukestinga ir neisztikima buwo ju brolystė dēl musu. Dabar jie ajszkej mums isztarė, kad jie nori pražuwimo Lietuwos, ir kad Lietuwos ženklas, wajkas nėkuomet nebegalins atsiskirti no ju warnos! Matysime, ar Lietuwa sawo prota ir pajiegas yra pardawusi lenkams! Mums gi rodosi, kad ne. Mės žinome, jog rejkaluose lietu-wystės wisi lietuwininkaj stos wisumet kajp muras isz wien, downodami tik iszgamius lenkams, kadagi juos jau ir tajp yra nusipirkia ar lenkėmis pacziomis ar lenkiszkoz centajs. Lenkams dėkuj už ju kwajłuma, kad tajp grajtaj ir ajszkej priesz wisa Amerika apgarsino pasalybe dēl Lietuwos; lietu-wininkaj isz to daug pasimokins.

Mės ne lenkaj, ne maskolej, Ne wokieczej nej tutorej.... Kas tik musu tejsia prawo Netejsingaj nėkin, lauzo, Jej nepawejks bajsi kowa, Ji Perkunas tesudaužo!

Tegul taj pamena ir lenkpalajkėj su nupirktajš, roda-kajs litwinajš'. Wienas iszgamis lietuwiu jau pabėgo su pyp-komis ir su dudomis, czia szneku apie buwusi rėdytoji utė-linės Unijos, M. Twarucka, ir kasžin kur jis dabar yra, o jis paliko sawo kwajles aweles nusiminime ir nežinėje ka daryti. Gal ir kitiems tajp parejs, kad jie turės slėptiesi no pa ystamu kajp kad slepiasi piktadarej. Ar negeriaus dar czėsu susiprastė?! K. Anskajtis.

Klebonas Naumeszcio.

Mielas Jonuti! Dabar gali iszdrukawoti, kad klebonas Naumeszcio Salamonas Hollaka (apie kuri nesenej buwo ra-szyta L. Balsej netiktaj lietuwiszkoz nėko neraszto ir neturi jokiu rankraszcziau lietuwiszku, ale jisaj yra neprietelumi Lietuwos, nės draudžia wajkams ejti in mokslus, apie nėko daugiau nesirupina kajp tik apie piningus, o skelbiasi dar-bininku ir mokintu dēl gawimo garbės. Tegul neskriaudžia artymo, o bus jam didžiausia garbė. Nėkaj taj yra žmogus dēl Lietuwos, nej wienas kajmynas jo nemyli. Pasilieku tau gero welyjantis kuningas W.

ZINIOS.

Latvian, musu priebrolu, ziamėje patuolajk turėjo wirszu tikėjimas protestontu, potam ejo katalikaj, o mažiausej buwo stacziatikiu arba prawoslawnu. O dabar maskolus no rēdamas ten padrutinti sawo itekme ir aprusinima iszdawē paliepima, kad Latvijoje wirszesniuouju tikėjimu butu stacziatikystē, ir wajkaj, kuriu tēwas ar motyna yra stacziati- kejs, turi buti kriksztyti ir auginti pagal stacziatikiu imo- nius. Rusas wisur o wisur nori isztremti taj, kas yra igimta io tēwu, gejsdamas kožnam iwaryti per žandarus paklus- na o per popus stacziatikska tikėjima. Matysite, brolej, kad ir Lietuwa wejkej susilauks tokio patneľabo likimo, jej nesusistamantrins dwasioje per raszta.

Wokietija. Berlyne 2 d. szilinio mėnesio buwo szwenti- nama diena muszio pas Sedan 1871 m.; senis Wilimas wa- žiuotas wažiawo pirma wajsko.

Prancuzija. Nesenej Paryžiuje buwo atrastas sudęgintas kunas mergajtės Menetritt wienam darže; iszjieszkojimaj tame dalyke prasidėjo. Ja sudęgino Eup. Mercier ar wiena pati ar drauge su seserimis ir brolejs pecziuje, kurs turėjo buti smarkej ikajtintas, jejgu kunas jame tajp sudęgē.

Admirolas prancuziszko ļajwyno wandeniuous Tykiojo Didžiamario Courbē numirē, tapē parwežtas i Paryžiu ir czia su didele garbe ir iszkilme palajdotas.

Wyresnybē uždraudē szpanams kelti demonstracijas prieszingas Wokietijaj, ir 'Journal de Paris' raszo, kad ne- tejsinga esanti sznekta, buk Prancuzija norinti suwesti in- ginca Wokietija su Szpanija, idant tuomi tarpu atimti galē- tu walstija Marokko Aprikoje; ta nesutarima didina tik wo- kiskzskos gazietos ir žmonės norintieji Prancuzija suarzintie su Szpanija.

Austrija. Wiennos mēste parsiduoda centneris kwiecziu 30 centu pigiaus ne kad Naujame Jorke, o wienok kad ak- czyzē Wokietija ir Prancuzija ima ļabaj didele, austriszkus kwieczius ten nēragalima gabenti. Prieg tam Austrija turj szimet dēl iszwežimo 12 milijonu centneriu; bet rugej Au- strijoje szimet neužderėjo, ir juos rejkēs isz swetur parwež- ti dēl rejkalu gywentouju.

Miridytaj, kalnu gywentouj Albanijoje pasikēlē priesz turkus, ir jau keluose dajgtuose su wajsku turku susikowē. Yra mislyjama, kad pasikēls wisa Albanija.

Wienoj kareziamotoje netoli no Lwowo Galicijoje tapē nužudyti 7 žydaj; dabar tame rejkale yra 4 žmonēs apkalti.

Pilsēs mēste susimuszo czeku žalnērej su wokiecejjs, ir daugybē tapē pažejsta.

Szpanijoje kolēra wis nesimazina. 2 d. rugsėjo susirgo 3062 ir mirē 1057 žmonēs.

Ir Prancuzijoje Marseillēs mēste, Toulon ir kajme Sa- lonkolēra pjauna žmones, nors netajp bajsej kajp Szpanijo- Mēste St. Chamas parėjo i didoka trenksma. Yra palie- jimu wyresnybēs uždrausta ļawonus mirusiuju kolēros liga resztii bažnyczia dēl atlajkymo ten bažnytiszku imoniui; o bēt gentys ir pažystami wienos mergos mirusios kolēra, isi- weržē weržtinaj i bažnyczia su jos ļawonu!

Turkas sawo sostapilėje Konstantinopolyje itajsē kwa- rantana 12 dienu dēl ļajwu parejnancziu isz žiamiu, kur at- siranda kolēra.

Anglija. 5000 darbininku apsistojo dirbia Armstrongo didelaj maszinu ir kanuolu dirbtuwēje Elswicke netoli nog Newcastle dēl to, kad pagal ju rejkalawima netapē pawary- ti isz darbo du jieds nepatiktus žmonēs.

Pirszlē Jarrett, kuri i sawo žabangus buwo iwilojusi Elze Armstrong, po ko ja iszgelbėjo, iszganymo armija, da- bar yra apkalinta, ir tapē statyta ant sudo. Adwokatas wy- riausybēs Poland pakēlē priesz ja skunda, kad ji Elze gyd- klēmis apswajginusi ir tokiu budu piktadariszkej ja apgau- dama itraukusi i pinkles su wyrajs; o pirszlē Jarrett buwusi Elze nēwa už merga nusisamdziusi dēl namu tarnystēs. Taj nors syki taps koroti tie, kurie sawo artima iweda ir priesz ju nora ir wale i piktadaryste. O Steadas, iszduotojas gazie- tos 'Pall Mall Gazette', isz Szwicarijos dawē žinia, kad toje prowoje jis ant sawias ima wisa atsakyma, nēs pirszlē Jar- rett dariusi pagal jo wale nors nenorums.

Ajrijoje dauginasi pajnēs dēl žiamēs. Zmonēs, kurie pa- arendawojo no Lordu žiames, no kuriu buwo iszwarjti aren- dorej, kožna walanda ļaukia sau myrio. Gywuolus ju pa- žejdzia, namus padega, naktimis szauja i widu per langus...

Parnelis, ajriu wadowas, neľabaj senej pasakē sawo sznektoje, kad Szkotaj susiwienuodami su Anglija pragaj- szinia sawo tautybe. Tajp, szendien szkotaj yra Anglijos tarnajs dēlto kad ju prosenej ten padarē wienybe, kajp kad mēs wis butumēme tarnajs lenku, jejgu nemokētumēme su- traukti panczius, kokius mums lenkaj uždėjo.

Lordas R. Churchill, minystras Indijos sawo sznektoj Sheffieldo mēste ļajkytoje sakē, kad jau yra sutarmē su Ru- sija dēl rubežiaus Afganistane pabajgta. Kad liberolaj buwo atkaklus, už taj ir rusaj pasirodia iszdydusejs; bet dabar per storone Lordo Dufferin ir Ridgeway busia galima wisa- dini sutarima su Rusija iszļajkyti. Diewe padēk!

Ajgyplas Aprikoje. Emyraj praszo, idant Senussi, szej-

kas Tripolyje, priskirtu ipēdini Madies Sudane; dabar ten wisus rejkalus weda ulemaj arba kuningaj. Wiennos mēste iszejnanti gazēta 'Pol. Corresp.' paduoda projekta suszaukt delegatus isz wisu Auropos walstiju, kurie Sudana atiduotu i prižiurējima Auropos walstijoms.

Suwienuotos Walstijos. Konsulis Mason dawē žinia ing Waszingtona, kad Marseillēs mēste Prancuzijoje dēl to pasi- platinusi, kad mēstas ēsas bajsej newajskus, maurinas, piñ- nas wisokiu purwu, o ļabiausej, kad neturins geru perkasu, kurie wisas srutas ir smirdinecias puwenas galētu isz mēsto marēn iszgabenti. Kolēra ten neēsanti isz kur naujaj atnesz- ta, bet purwuose perziemawojusi no perejtu metu.

Isz Panamos mēsto widurinėje Amerikoje parejna žinios kad Don Pedro Prestan, generolas majsztininku, tapē my- rion prasudytas ir tenpakartas. Jo pagelbininkaj iszbęgo.

Granto palajdojimas kasztuojaga pagal ajrokawima ļajdo- tojo St. Merrito 14,163 dor., kas ēsa mažaj pagal misli po- nelu. O kasžin darbininkas, kurs karezej prakajta lieja per sawo amžiu, numirdamas ar turi nors 100 dor. dēl palajdo- jimo. O kas yra weresnis, ar pralietojas kraujo ir itajsyto- jas wergu samdininkystēs, ar wēl tas, kurs dirba, dirba i dirba dēl sawo ir artymo ļajmēs?

Isz St. Johns parejna žinia, kad ten garļjwis wardu 'Hanoverian' priwažiawo migļoje wisaj arti kraszto ir užbęgo ant smileziu, per ka garļjwio piļwas ilužo. Kelejwej wisi tapē iszgelbēti, bet ju dajgtaj nuskendo. Tas garļjwis yra tartu Linijos Allan.

Lietuwiszkoji draugystē broliszkos pagelbos wardan Sto Kazimierio N. Jorke 5 d. szito mėnesio iszlejdē i Lietuwa sawo guodotina broli Adoma Bindoka. 3 d. nepaprastame draugystēs susirinkime buwo sznektoš ļajkomos apie Adomo užpelnis ir draugystē tam wuryj dēl atminties isz paszina- wonēs dowanojo aukso žieda su atmintiniu paraszu.

Kanadoje žmonēs ļabaj serga piktrauplēmim ir mirszta, o ļabiausej mirszta prancuzaj dēl to, kad jie ļabaj newaj- skej užļajko sawo namus ir kuna. Piktrauplēs yra tajp pat paojingos kajp kad kolēra. I žiema yra galima ļaukti pikt- rauplu pasiplatinimo. Jau ir i Nauja Jorka pirm wienos ne- dēlēs piktrauplēs yra atwežtos isz Hamburgo; lignonis gywe- no namuose, kur žydu wajkaj ejna i moksļa; už taj yra ga- lima numanyti, kokiam ojume buwo wajkaj ir pats mēstas, iki daktaraj gawo žinoti, jog lignonis serga piktrauplēmim ir ji nugabeno i tam tikra Hospitale;

Wilkesbarėje 2 d. rugoėjo nusilejdziant i anglakasyklini- turwa krito keli akmenaj ant 10 darbininku, isz kuriu 4 tapē ant dajgto užmuszti, o 6 sunkej pažejsti.

Oshkosh, Mis., perwažiuojant per upe ļajwelē apsiwer- tē ir 6 žmonēs nuskendo.

Netoli no Waszingtono upe Potomac wažiawo i perga- isēdias J. Morgan, sunus buwusio senatoriaus Morgano isz Alabamos, su Emma Stella, pergas atsikorē i uola, apwirto ir abuodu kelejwej prigērē.

Pensilwenijoje Lancasterio mēste itajsē pecziu dēl degi- nimo ļawonu; trumpame czēse tapē 26 ļawonaj sudęginti, ir sziose dienose ļawonas adwokato G. Brubaker, kuri užmu- szo stajgus krujo priepļudis i smagens. Jo ļawona deginant buwo i 250 žiurowu.

Brooklyne Dras Barthley padawē i Swejkatos Roda žiniu apie neswejkuma Lagerinio alaus, ir ļabiausej pejkia warte- jima wariniu kranu, nēs tiems kranams ne ēsant iszalwy- tiems pasidaro ju widuryje kriszpoļas, kurs prisimajszias prie alaus ļabaj kenkia swejkataj. Jo isztirtas kemiszkej alus wisur turėjo sawyje wari ir cinka. Tajpgi yra nuodingas pri- dėjimas anglarugsztaus natro, idant alus pilamas i stikla geriaus putotu. Dēl grejtesnio irauginimo deda i alu deks- tryna, kurs aluj neiszrugus pasilieka nesuwartotas; pusru- gis alus, kurs turi dar mielu, yra priemoniszkej perkosztas ir natrono pripildytas, yra wisuose salunuose parduodamas, o toks alus yra ļabaj blēdingas swejkataj, ir Wokietijoje ir Austrijoje draudzia toki alu pardawinēti, o czia Suwienuoto- se Walstijose deda netik natra, o kituose brawaruose ir wyn akmeni (cremor tartari) ir dwigubaj anglarugsztaus natro!

Jau daugumuj brolu ir akys isztyso belaukiant szito numerio L. Bals; jo iszdawimas nusitraukē tajp ilgaj dēl- to, kad rēdytojas buwo ant aplanku nuwažiawias i Pensil- wenija, i Szenandori, Mahanoy City ir kitur, idant suejti i pažinti su lietuwininkajs to kraszto. Tie aplankaj tikimēsi nenuėjis ant blogo nej lietuwininkams nej pacziam rēdytojaj nors per taj L. Balsas susiwēlino.

Brolus, turinczius gera balsa ir turinczius akwata daj- nuoti, užpraszaui rēdyste dajnininku susirinkima, 12 d. subatoje ant pusiau asztuonios adynos wakare.

APGARSINIMAJ.

Priejginē wieta lietuwiszkujū draugyszciū, kranuowē wyno, alaus ir likieriu, 2oj ulyczioje No 193 pas
A. KOPTA,
Naujame Jorke.

W. JABŁONSKIO
Lietuwiszkas Salunas
czia rasi biljarda, atsigērsi wynuczio, szalto aluczio ir užsi- rukti gansi skanu cigarēli.
34 Hester street Naujame Jorke.

LIETUWININKAJ PAS LIETUWININKA!
Rasite szako ir gero alaus skanaus wyno ir likieriu mano salu- ne; tajpgi ir biljarda.
Jonas Butkauckas
262 East Broadway. Naujas Jorkas.

PIJUSZAS PESIACKAS
tikras agentas Singers Co siuwimo maszinu.
Lietuwininkaj noredami gauti maszinas tajp kriauczisz- kas kajp ir del namu darbo, praszau, atsiszaukkite ing ma- nia, o wisados pigiau gausite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y.

Redysteje Liet. Balso yra galima pirkti tas kningas:
AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU --- 35.
TEWYNAJNUI GIESME WYTURIO --- 15 c.
AUSZRA ANT WISU METU --- \$ 2.00
AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.
OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.
LIETUWISZKAS SZUPIYNYS 15 c.
DRAZDAUSKO SWIETISZKOS IR SZWENTOS GIESMES - 15 c
MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.
KNINGOS TEJSYBIU --- 25 c.
NERIO PAMOKSLAJ APIE GASPADORYSTE --- 25 c.
Auszra už 1883 ir 84 po pusanthro dorēlo.

BALUS! BALUS!

Balus 'Draugystēs Liet. Balso' bus 3 d. spalū mėnesio namuose No 165 ulyczioje East Broadway. Iejgos mokestis tik 5ē centu dēl wyriszzkujū. Draugystē pasitiki, jog lietu- wininkaj swejki ir linksmus, ar rajszsi ir kuproti, tajpgi ir lietuwininkēs paslinks atļankyti ta tikraj lietuwiszka balu. KOMITETAS.

Draugystē, Liet. Balso' praszo mejlingaj 'Byrutēs, ar ii negalētu wejkej atspausdinti 'Abėcēla', kuri mums yra ļabaj rejkalinga. Tajpgi praszome, ar negalētu iszduotojēj kuomi wejkiausej mums dēl paplatinimo atsiusti, Užduoty- no', Mužikēlo' ir 'Wajko ir žirgo' po kokia 100 kninguczū. Apie 'Wajka ir žirga' wejkej paduosime platesne žinia Balse.

Didelē kranuowē nauju drapanu krome M. GOLDSZTEJNO,
26 South Main Street Shenandoah Pa.

Mano taworaj yra wisi nauji, o prekia pigiausia; tawo- raj yra iszkloti ant staku, ir kožnas juos gali apžwalgyti be pagelbos parduodancziujo. Musu krome nēko negalima yra nuderēti, nēs neužsiszaukiame nēko per wirszu. Už sawo tawora ranczyju. M. Goldsztejnās.

Naujas drabužiū kromas L. GOLDINO,
19 South Main Street Shenandoah Pa.

Didelē kranuowē marszkinu, skrybēlu, dziegorēlu, len- ciugēlu; drapanos wajku ir wury. Už gera tawora prekia pigiausia. O jejgu butu kur taworas negeras, asz už ji gra- žinsiu piningusatgal, kad bus taworas man sugražintas.
L. Goldinas.